

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГАЛУЗЕЙ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Мета і завдання заняття: розглянути сутність та особливості конкуренції у межах галузі; ознайомитись із способами оцінки галузевої конкуренції; визначити поняття міжгалузевої конкуренції; проаналізувати проблеми та перспективи української галузевої конкуренції.

План

1. Сутність та фактори конкурентоспроможності галузей.
2. Оцінка конкурентоспроможності галузей.
3. Міжгалузева конкуренція.
4. Проблеми конкурентоспроможності галузей економіки України.



Основні терміни і поняття.

Конкурентоспроможність в галузі, міжгалузева конкуренція, оцінка галузевої конкурентоздатності, «ромб» Портера, монополізація економіки України, рівні конкуренції, створення українських ТНК.



Методичні рекомендації

Опрацювання першого питання студент має розпочати з визначення поняття „конкурентоспроможність галузі”. Наступним кроком є розкриття факторів (виділених американським вченим М.Портером), які сприяють утриманню конкурентоспроможності галузі: 1) джерела конкурентних переваг низького рангу (фактори виробництва); 2) джерела конкурентних переваг середнього порядку (патентована технологія, диференціація на основі унікальних товарів і послуг, репутація фірми, тісні зв'язки з клієнтами та ін.); 3) постійна модернізація виробництва й інших видів діяльності.

Для засвоєння другого питання студент має звернути увагу на те, що конкурентоспроможність на рівні галузі оцінюється, застосовуючи наступні показники (або їх комбінацію): продуктивність праці; питома оплата праці; капіталоемність і наукоємність; технічний рівень продукції; сукупність знань і наукових досягнень, необхідних для самостійного освоєння продукції та її відтворення; об'єм технічних баз для реалізації наукових проектно-конструкторських розробок; міра експортної орієнтації або імпортової залежності галузі; міра відповідності рівня розвитку галузі загальному рівню розвитку національного господарства; міра використання продукції в різних галузях народного господарства.

Розкриття третього теоретичного питання вимагає від студента дати визначення поняття «міжгалузева конкуренція» як конкурентна боротьба між товаровиробниками різних галузей промисловості за ринки збуту, сфери вкладання капіталу величину прибутку. Крім того, варто розглянути міжгалузеву конкуренцію як процес переливу капіталу з однієї галузі в іншу, завдяки чому стихійно складаються пропорції відтворення суспільного капіталу. Необхідно звернути увагу на те, що на практиці для переливу капіталу

існують перешкоди, які в економічній літературі отримали назву вхідних і вихідних бар'єрів.

Четверте питання семінарського заняття присвячено визначенню проблеми конкурентоспроможності галузей економіки України. При цьому студенту варто розуміти, що основними проблемами галузевої конкурентоспроможності України є монополізація та зародковий стан українських ТНК.



Запитання та завдання для обговорення

1. На аналіз яких складових конкурентного середовища спрямована модель «П'яти сил конкуренції» М. Портера?
2. З чим пов'язана проблема дослідження сутності та виявлення напрямів підвищення конкурентоспроможності галузі?
3. В яких країнах може мати місце конкуренція на основі модернізації?
4. Чому, на Вашу думку, переважна більшість методичних підходів для визначення конкурентних переваг галузей доречні лише за умови випуску стандартизованої продукції?
5. Дайте визначення поняття «міжгалузева конкуренція». В яких формах вона може здійснюватися?
6. На чому ґрунтується функціональна конкуренція? Сформулюйте її основні положення.
7. Що є основними проблемами галузевої конкурентоспроможності України?
8. Як, на Вашу думку, протікає процес створення ТНК в Україні на сьогодні? Наведіть приклади сучасних українських ТНК.



Питання для поглибленого вивчення

1. Проблеми і перспективи конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі України.
2. Сучасні проблеми машинобудівної галузі України.



Приведіть у відповідність

Встановіть відповідність між факторами, які сприяють утриманню конкурентоспроможності галузі та їх характеристикою:

Фактори	Характеристика
1) Джерела конкурентних переваг низького рангу (фактори виробництва)	А) На цій стадії конкурентна перевага економіки ґрунтується на готовності і здатності національних фірм до агресивного інвестування. Фірми вкладають кошти в сучасне, ефективне устаткування і кращу технологію.
2) Джерела конкурентних переваг середнього порядку	Б) Володіння великими запасами природних ресурсів може забезпечити високий дохід на душу населення протягом досить тривалого періоду, але не є достатньою підставою для стійкого зростання економіки.
3) Постійна модернізація виробництва й інших видів діяльності	В) Всі елементи, які визначають конкурентоспроможність (стратегія фірм, параметри попиту, споріднені та підтримуючі галузі, параметри факторів), перебувають у дії, і між ними встановлюються тісні зв'язки.



Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Поняття „конкурентоспроможність” має різні інтерпретації в залежності від об’єкта, до якого воно застосовується.
2. Структура галузі не впливає на визначення правил конкурентної гри, а також потенційних стратегій фірми.
3. Вчений Е. Чемберлін виокремив фактори, які сприяють утриманню конкурентоспроможності галузі.
4. До джерел конкурентних переваг середнього рангу відносять патентована технологія, репутація фірми тощо.
5. М. Портер запропонував розрахувати конкурентні переваги на галузевому рівні, враховуючи лише такі показники, як частка промисловості в світовому експорті та частка кластера в світовому експорті.
6. Міжгалузева конкуренція в економіці може здійснюватися у формах конкуренції за допомогою переливу капіталу або функціональної конкуренції.
7. Законодавство України встановлює кількісні та якісні критерії монопольного становища: кількісні – означають, що частка одного підприємства не повинна перевищувати 35 %.